ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

(अथर्ववेद / Atharvaveda)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

ଶୌନକ ସଂହିତା

(*शौनक संहिता*)

(Shaunaka Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ପ୍ରଧାନ ଅଧ୍ୟାପକ,

ନବଜୀବନ ବେଦ ବିଦ୍ୟାଳୟ , ମଦନମୋହନପୁର

ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

ପୂର୍ବାଭାଷ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତୃପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।
ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ ।
ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୧୩ ଜୁଲାଇ ୨୦୨୨, ବ୍ୟାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ବେଦମାନଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ସୃଙ୍ଖଳାରେ ଏହା ମୋର ୪ର୍ଥ ପ୍ରକଳ୍ପ । "ଋକ୍-ବେଦ", ଯଜୁର୍ବେଦ, ଓ "୧୦୮ ଉପନିଷଦ" ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପରେ, ପାଠକ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ଓ "**ସାମବେଦ**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେଲି, ଓ ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡିଲି । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ " ଅଥର୍ବବେଦ " ସମାପନ କରିବାର ନିଷ୍ପତି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଅନେକଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପରେ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ର ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ୨ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ "ସାମବେଦ"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭକରି, ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ "କୌଥୁମ ସଂହିତା"ଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ସଂସ୍କରଣର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହା ଯେ, ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ମାନଙ୍କର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷ୍ୱତ ରହିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ବିବରଣୀ ଆଗାମୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ ୧୯୫୪ ମସିହାର ଏକ ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ "ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା"କୁ ଆଧାର ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସଂସ୍କରଣର ସମାପନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ସୂତ୍ରର ସୂଚନା ତଳେ "ସୂତ୍ର ସୂଚନା" ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱର (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ସେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ଜାରି ରହିଛି, ହୋଇପାରେ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତି ସଂସ୍କରଣରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ୱେବ ସାଇଟରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱରାବୃତି ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୨ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା (ଅଥର୍ବବେଦୀ)" ଓ "ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା" ମୂଖ୍ୟରୁପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପବିତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୩୦.୦୮.୨୦୨୩ **ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,**

ରକ୍ଷାବନ୍ଧନ **ସଂପାଦକ,**

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

Not For Commercial Use

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଓଡିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ବଦ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି **ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ** ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଏହି ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏଥିରେ ଭୁଲ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇ ପାରେ । ତେଣୁ କୃପାଳୁ ପାଠକ, କ୍ଷମା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ଅଥର୍ବବେଦ

ଇତିହାସକାରମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦର ବିଭାଜନ 'ତ୍ରେତୟା ଯୁଗ'ର ଆରମ୍ଭରୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା "ବେଦତ୍ରୟୀ ମନ୍ତ୍ର" ସମୁହ ଅନେକ ଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ତାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ମହତ୍ୱ ଅନୁସାରେ ବିଭାଜନ କରିବାପାଇ ୪ଜଣ "ଋତ୍ୱିକ"ଙ୍କୁ ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ହେଲେ - '**ହୋତା**', '**ଅଧ୍ୱର୍ୟୁ**', '**ଉଦ୍ଗାତା**' ଓ '**ବ୍ରହ୍ମା**'। ଏଥିପାଇଁ 'ହୋତା'ଙ୍କୁ ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଅଧ୍ୱର୍ୟୁ'ଙ୍କୁ ଯଜୁସ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଉଦ୍ଗାତା'ଙ୍କୁ ସାମନ୍ତ୍ର ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣର ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା, କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଋତ୍ୱିକ୍ '**ବ୍ରହ୍ମା**' ସିଧା ସଳଖ ଭାବରେ କୌଣସି 'ବେଦତ୍ରୟୀ' ମନ୍ତ୍ର ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ସେହି ୩ଜଣ ଋତ୍ୱିକ୍ ମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ କିଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର '**ଅଥର୍ବଣ**' ଋଷି ଓ '**ଅଙ୍ଗିରସ**' ଋଷିଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ରଖିବା, ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମା ମାନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତିର ନିବାରଣ, ସାମାଜିକ ରିତି, ଭେଷଜ ବିଦ୍ୟା, ଓ ଶତ୍ରୁ ଜୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ସେସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହକୁ ନେଇ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଋତ୍ୱିକ୍ "**ବ୍ରହ୍ମା**" ଏହିସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦାୟୀତ୍ୱ ନେଲେ ଓ ଏହାର ପ୍ରସାର କରିବାରେ ଯୋଗଦାନ ଦେଲେ ।

ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ "ବେଦବ୍ୟାସ" ବେଦ ବିଭାଜନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ । ସେ, ଏହି ବିଭାଜନ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୨ଟି ପଦ୍ଧତିର ସାହାର୍ଯ୍ୟ ନେଇଥିଲେ, ଯଥା, **ସାହିତ୍ୟିକ** ଓ **ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ** । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ଲକ୍ଷଣ ଅନୁସାରେ, ସାହିତ୍ୟିକ (ପଦ୍ୟ, ଗଦ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ) ଓ ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ (ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଷୟବସ୍ତୁ) ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭାଜନ କରିଥିଲେ । ପଦ୍ୟରେ 'ଋକ୍-ବେଦ'କୁ, ଗଦ୍ୟରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ, ସଂଗୀତରେ 'ସାମବେଦ'କୁ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଭାଗ କରିଥିଲେ, ଯାହା "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ନାମରେ ପରିଚିତ

Not For Commercial Use

ହେଲା । ସେଇଥିପାଇଁ କେବଳ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ୩ ପ୍ରକାରର ଲକ୍ଷଣ, ଅର୍ଥାତ **ପଦ୍ୟ**, **ଗଦ୍ୟ**, ଓ **ସଂଗୀତ** ମିଳିଥାଏ ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଏହି ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ମଧ୍ୟରେ ମହର୍ଷି "**ଅଥର୍ବଣ**"ଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର (୨୬୧୬) ଥିବାରୁ, ଏହାର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ରଖାଯାଇଥିଲା । "ଅଥର୍ବବେଦ" ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ନାମ-ମାନଙ୍କରେ ପରିଚିତ, ଯଥା, - **ଅଥର୍ବବେଦ**, **ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ**, **ବ୍ରହ୍ମବେଦ**, **ଭିଷଗ୍-ବେଦ**, ଓ **କ୍ଷାତ୍ରବେଦ** ।

ଅଥର୍ବବେଦ – ପାଣିନିଙ୍କ ଧାତୁପାଠରେ "ଥର୍ବ"ର ଅର୍ଥ ହିଂସା ବା ହିଂସା ସଂବନ୍ଧୀୟ କର୍ମ । ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଅର୍ଥରେ ଏହା "ଅଥର୍ବ", ଅର୍ଥାତ ଅହିଂସା ବା ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ ଅଟେ । "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଥାଏ, ସେହିଥିପାଇଁ ଏହି ବେଦର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର ମହର୍ଷି "ଅଥର୍ବଣ" ଓ "ଅଙ୍ଗିରସ"ଙ୍କର ଥିବାରୁ, ଏହାକୁ "ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଏହାର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ", "ମହାଭାରତ", "ମନୁସ୍ମୃତି", "ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟସ୍ମୃତି" ଓ "ଔଶନସସ୍ମୃତି" ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ରହିଅଛି ।

ବ୍ରହ୍ମବେଦ – "ବ୍ରହ୍ମା" ନାମକ 'ଋତ୍ୱିକ' (ଉପରେ ଆଲୋଚିତ) ଏହାର 'ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ' ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାକୁ "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଆଉଏକ କାରଣ, ଏଥିରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର "ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତନ" ବିଷୟରେ ଥିବାରୁ, ଏହା "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" ନାମରେ ଜଣା ।

ଭିଷଗ୍-ବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅନେକ ରୋଗ ଓ ତାହାର ଔଷଧ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଏହା "ଭିଷଗ୍-ବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

Not For Commercial Use

କ୍ଷାତ୍ରବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଜକର୍ମ ସଂବନ୍ଧୀତ ଅନେକ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି, ତଥା ଏଥିରୁ ରାଜନୈତିକ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏହା "କ୍ଷାତ୍ରବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବିଷୟବସ୍ତୁ

"ଅଥର୍ବବେଦ"କୁ ସାମାଜିକରୀତି କାଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ, ତେଣୁ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତି ତଥା ରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନେକ ମନ୍ତ୍ର ଓ କର୍ମ ରହିଅଛି । ତେଣୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁଗୁଡିକ ହେଲେ, **ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଭୈଷଜ୍ୟ କର୍ମ, ଶାନ୍ତି ତଥା ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ, ରାଜକର୍ମ, ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ**, ଓ **ଅଭିଚାର କର୍ମ** ଇତ୍ୟାଦି ।

ବ୍ରହ୍ମ ଓ ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଶେଷରୂପରେ 'ବ୍ରହ୍ମ'ର ବର୍ଣ୍ଣନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ବେଦରେ ବ୍ରହ୍ମର ବର୍ଣ୍ଣନ ଯେତେ ବିସ୍ତାର ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମତାର ସହିତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେଦରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏହା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ଯେ, 'ଉପନିଷଦ'ରେ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାର ବିକଷିତ ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହାର ମୂଳ ଏହି "ଅଥର୍ବବେଦ" । ଏହି ବେଦରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱର ବିବେଚନା କାରାଯାଇଛି, ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ ?, ତାହାର ସ୍ୱରୂପ କ'ଣ ?, ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ କ'ଣ ?, ସିଏ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅନେକ ?, ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂବନ୍ଧ କ'ଣ ?, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସହିତ ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟ ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ବିରାଟ, ବ୍ରହ୍ମ, ସ୍କମ୍ଭ, ରୋହିତ, ବ୍ରାତ୍ୟ, ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ପ୍ରାଣ, ସ୍ୱର୍ଗୌଦନ, ଆଦି ବ୍ରହ୍ମର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରୂପମାନଙ୍କର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ ମିଳିଥାଏ ।

ଏଥିରେ ସଂସାର 'ଜଳ'ରୁ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଇଶ୍ୱର ଜଳରେ ମଞ୍ଜି ପକାଇଲେ, ସେଥିରୁ 'ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ'ର ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଲା, ଓ ସେଥିରୁ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେଲା । (ଅ.ବେ - ୪.୨.୬.୮)

Not For Commercial Use

ଭୈଷଜ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗର ଉପଚାର ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ସେଥିରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ସମୁହ ଦ୍ୱାରା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆବାହନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ । ଏହି ସୂକ୍ତରେ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରୋଗର ନାମ ଓ ତାହାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଔଷଧର ନାମ ମିଳିଥାଏ । ଜଳଚିକିତ୍ସା, ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଚିକିତ୍ସା, ଓ ମାନସିକ ଚିକିତ୍ସା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ, ଏହି ବେଦରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି, ଆପତ୍ତି ବା ଅବାଞ୍ଛିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ମୁକ୍ତିପାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମଗୁଡିକୁ ଶାନ୍ତିକ-କର୍ମ କୁହନ୍ତି । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାସନ, ଦୁଃଶକୁନ-ନିବାରଣ (ମଙ୍ଗଳ) ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଦେବପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ସୂକ୍ତ ସମୁହ ଏହି ବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରାପ୍ତି, ଓ ବିପନ୍ନିବୃତ୍ତି (ବିପଦର ଶାନ୍ତି) ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ, ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି, ଯେପରିକି ପୁଷ୍ଟିବର୍ଦ୍ଧକ, ମଣିବନ୍ଧନ, ଓ ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ରାଜକର୍ମ (ରାଜନୀତି)

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଜନୈତିକ ବିଷୟର ବିସ୍ତାର ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି । ରାଜା କିଭଳି ହେବା ଦରକାର ?, ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଶାସନର ପ୍ରକାର, ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଓ ରାଜାଭିଷେକ, ରାଜାଙ୍କର ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସଭା ଓ ସମିତି ତଥା ତା'ର ସ୍ୱରୂପ, ନ୍ୟାୟ ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ, ସେନା ଓ ସେନାପତି, ସୈନିକର ପ୍ରକାର ଓ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ, ସୈନିକର ଶିକ୍ଷା, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧର ସ୍ୱରୂପ, ଶତ୍ରୁ-ନାଶନ, ଓ ବିଜୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ, ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ, ସାମାଜିକ, ପାରିବାରିକ, ରାଜନୀତିକ, ତଥା ଧାର୍ମିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଶେଷ ମହତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି, ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ସ୍ମରଣ କରିବାର ବିଧାନ ରହିଅଛି ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ (ଆତ୍ମାଲୋଚନା)

ଜ୍ଞାତ-ଅଜ୍ଞାତ ଅବସ୍ଥାରେ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ-କର୍ମ କାରାଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସଂଭାବିତ ଅନିଷ୍ଟକୁ ଦୂରକରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମା-ଅର୍ଚନା, ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ହୋମ, ଚାରିତ୍ରିକ ବଦନାମର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଓ ଅଶୁଭ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ପିଲାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଗୁଡିକର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଦୀର୍ଘାୟୁ ପାଇଁ, ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସରଖି ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘାୟୁଷ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ଅତିରିକ୍ତ, ଦୀର୍ଘାୟୁ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ହସ୍ତ ତଥା ଗଳାରେ ରକ୍ଷାସୂତ୍ର ଓ ମଣି ବାନ୍ଧିବାର ବିଧାନ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଅଭିଚାର କର୍ମ

ଦୈତ୍ୟ-ରାକ୍ଷସ ଓ ଶତ୍ରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ବିଧିଗୁଡିକ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ମାରଣ, ମୋହନ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ବଶୀକରଣ, ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଅଭିଚାର କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବଦେବ"ରେ ଅଭିଚାରିକ ମନ୍ତ୍ର ବହୁତ କମ ମିଳିଥାଏ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟ ବିବେଚନାରୁ, ଏହା ଜଣାପଡିଥାଏ ଯେ, ଏଥିରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ରୂପରେ "**ପୁରୁଷାର୍ଥ-ଚତୁଷ୍ଟୟ**"ର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ବର୍ଣ୍ଣନ ରହିଅଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଧର୍ମଦର୍ଶନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମ, ଓ ତତ୍ତ୍ୱମିମାଂସାର ସଂବନ୍ଧୀତ ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି ।

Not For Commercial Use

ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ଓ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଏହା ଏକ ଭଣ୍ଡାର । ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରସ, ଅଳଂକାର, ଛନ୍ଦ, ଭାବ ଓ ଭଷାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗିତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରେରଣା, ମନନ-ଚିନ୍ତନ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉପଦେଶ, ଆଚାରଶିକ୍ଷା, ଓ ନୀତିଶିକ୍ଷା, ଏଥିରେ ଭରିରହିଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚ, ମଧ୍ୟମ ଓ ନିମ୍ନ - ଏହି ତିନୋଟି ସ୍ତରର ସ୍ୱରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅତଃ, ବିଷୟର ବିବିଧତା, ସ୍ଥୂଳରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିପାଦନ, ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ସହିତ ବ୍ୟବହାରିକତାର ସମିଶ୍ରଣ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର **ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା** ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବବେଦ ଶାଖା

ପତଞ୍ଜଳି ମହାଭାଷ୍ୟ ଓ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୯ଟି ଶାଖା ଥିଲା । ସେମାନେ ହେଲେ, (୧) - ପୈପ୍ପଲାଦ, (୨) - ତୌଦ, (୩) - ମୌଦ, (୪) - ଶୌନକ, (୫) - ଜାଜଲ, (୬) - ଜଲଦ, (୭) - ବ୍ରହ୍ମବଦ, (୮) - ଦେବଦର୍ଶ, ଓ (୯) - ଚାରଣବୈଦ୍ୟ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨ଟି ଶଖାର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି, ଯଥା **ଶୌନକ** ଓ **ପୈପ୍ପଲାଦ** । ଅନ୍ୟ ଶାଖା ଗୁଡିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧ - ଶୌନକ ଶାଖା ସଂହିତା

"ଶୌନକ ଶାଖା" ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ। ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୨୦ଟି କାଣ୍ଡ, ୩୬ଟି ପ୍ରପାଠକ, ୭୩୦ଟି ସୂକ୍ତ ଓ ୫୯୮୭ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, ୧ମ ରୁ ୭ମ କାଣ୍ଡରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ମନ୍ତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ୮ମ ରୁ ୧୨ଶ କାଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ଓ ବିବିଧ ବିଷୟର ସୂକ୍ତ ରହିଅଛି । ୧୩ଶ ରୁ ୨୦ଶ କାଣ୍ଡରେ ଏକରୂପ ବିଷୟ ଓ ବଡ଼ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି ।

ତଳେ କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ସୂକ୍ତ ଓ ବିଷୟର ବିବରଣ, ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

କାଣ୍ଡ	ସୂକ୍ତ	ବିଷୟ	ମନ୍ତବ୍ୟ
୧-୭	୪୩୩	ବିଭିନ୍ନ	କ୍ଷୁଦ୍ରସୂକ୍ତ
୮-୧୧	୩୦	ବିଭିନ୍ନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୨	୧୨	ପୃଥିବୀ ସୂକ୍ତ, ରାଜନୈତିକ, ଭୌଗଳିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୩ ୧୫	୨୪	ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୪	୨	ବିବାହ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୬	୯	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାଶନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୭	୧	ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପ୍ରାର୍ଥନା	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୮	୪	ପିତୃମେଧ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୯	୭୨	ଭେଷଜ୍ୟ, ରାଷ୍ଟ୍ରବୃଦ୍ଧି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୨୦	୧୪୩	ସୋମଯଜ୍ଞ, ଇନ୍ଦ୍ର ବୈଷୟିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ

୨ - **ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା ସଂହିତା**

ଯଦିଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି (ସୁରକ୍ଷିତ ତାଳପତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି, **ଓଡ଼ିଶା**ରୁ ମିଳିଛି), କିନ୍ତୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ଆସିପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହାର ଆଂଶିକ ବା କିଛି କାଣ୍ଡ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ଏହା ଉପରେ ଅନେକ ବିଦ୍ୱାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ଆଶା କରାଯାଏ, ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଆସିବ । "ଶୌନକ ଶାଖା" ଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମାନ । ଦୁଇଟି ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିଲେ, ବିଷୟ, ମନ୍ତ୍ର, ଓ କାଣ୍ଡର କ୍ରମ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ଯେ, "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବୈଷୟିକ ବର୍ଣ୍ଣନ, "ଶୌନକ ଶାଖା" ଠାରୁ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିସ୍ତୃତ ଓ ନିପୁଣ, ତଥା ବୟସରେ ପୁରୁଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଉଭୟ ଅଥର୍ବବେଦୀୟ ଶାଖାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଛି, ଯାହା "**ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏଥିରେ ୨ଟି ଭାଗ ଅଛି, ଯଥା, ପୂର୍ବଭାଗ ଓ ଉତ୍ତରଭାଗ । ଏହାର ପୂର୍ବଭାଗରେ ୫ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୩୫ କଣ୍ଡିକା ସମୁହ ରହିଅଛି, ସେହିପରି ଏହାର

Not For Commercial Use

ଉତ୍ତରଭାଗରେ ୬ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୨୩ଟି କଣ୍ଡିକା ରହିଅଛି । ଏହି "ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ "**ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞ**" ଅଟେ, ତଥା ଏଥିରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ନିର୍ବଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୋଚକ ବିଷୟ ଅଟେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣର ଶେଷଭାଗରେ ଆରଣ୍ୟକର ରଚନା ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୩୨ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର "ପ୍ରଶ୍ନ ଉପନିଷଦ" ତଥା "ଶୌନକ ଶାଖା"ର "ମଣ୍ଡୁକ ଉପନିଷଦ" ଓ "ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ ଉପନିଷଦ" ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଗଣାଯାଆନ୍ତି । ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର କଳ୍ପସୂତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗୋଟିଏ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ, "**ବୈତାନା ଶୌତସୂତ୍ର**" ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ସେଥିରେ ୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଛି ଓ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶୌତକର୍ମ ବିନିଯୋଗ ଅଟେ । ସେହିପରି ଏହାର "କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର", ୧୪ଟି ଅଧ୍ୟାୟ, ତଥା ୧୪୧ଟି କଣ୍ଡିକାରେ ବିଭକ୍ତ, ଓ ଏହା ଅଥର୍ବଣ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ ।

ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୨ଟି ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯଥା "ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଓ "ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଅଛି । ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପଦପାଠର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି, ଏହାର ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ୩ଟି ଅଛି, ଯଥା, ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଓ ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା" ୧୭୧ ଶ୍ଳୋକଯୁକ୍ତ ଅଟେ, ଓ ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର, ଓ ସନ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦିର ଜ୍ଞାନ ମିଳିଥାଏ ।

Not For Commercial Use

ତଳ ଟେବୁଲରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସମସ୍ତ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅଥର୍ବବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	ଶୌନକ, ପୈପ୍ପଲାଦ	ଗୋପଥ	-	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ, ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ, ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼, ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବଶୀର୍ଷ, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ

ଅଥର୍ବବେଦ କଳ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର	ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
ଅଥର୍ବବେଦ	ବୈତାନା ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର,		କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	

ଅଥର୍ବବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
ଅଥର୍ବବେଦ	ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା (ମୁଖ୍ୟ), ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ଅନୁବାଦ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଭାରତର ଅନେକ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ମିଳିଛି । **ଓଡ଼ିଶା**ର ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ଏଗୁଡିକ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଛି । ଖୁସିର ବିଷୟ ଯେ, ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ "ପୈପ୍ପଳାଦ ଶାଖା" ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଳିଛି, ଏହାର ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଅଛି, ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସିବ । ଆଉ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି **ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ**ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ଯହା IGNCA ରେ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖାଯାଇଛି । **ତାମିଲନାଡୁ** ଓ **ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ** ରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ମିଳିଛି । ଏହା ସହିତ "**ଜର୍ମାନୀ**"ର ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଅନୁବାଦ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଇଂରାଜୀ, ଜର୍ମାନୀ ଓ ରୁଷି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ, ହିନ୍ଦି, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, କନ୍ନଡ଼ ଓ ମାଲାୟଲମ ଭାଷାରେ ଏହାର ଅନୁବାଦ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

୪ଟି ବେଦ ମଧ୍ୟରୁ, "ଅଥର୍ବବେଦ" ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ମାନବ ଜୀବନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ମାନବ ଜୀବନରେ ଏହା ଜନ୍ମ ଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଆସୁଅଛି । ଏହା ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ-ତତ୍ତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବବେଦ", ଏକମାତ୍ର ବେଦ, ଯାହା ସର୍ବାଧିକ "ଉପବେଦ" ଓ "ଶାସ୍ତ୍ର" ମାନଙ୍କର ଜନକ । "ଆୟୁର୍ବେଦ", "ଧନୁର୍ବେଦ", "ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର", "ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର", "ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର", "ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର", "ଆୟୁଶାସ୍ତ୍ର", "ଚରକ ସଂହିତା", "ସୁଶ୍ରୁତ ସଂହିତା", "ଭେଷଜ ବିଜ୍ଞାନ", "ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ", "ଦର୍ଶନିକ ବିଜ୍ଞାନ", " ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱ", ଏହିପରି ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ର ପ୍ରେରଣାର ସୂତ୍ର "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

।। ଇତି ଅଥର୍ବବେଦ ।।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦର ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା

କାଣ୍ଡ	ଅନୁବାକ	ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର
୧	୬	୩୫	୧୫୩
୨	୬	୩୬	୨୦୭
୩	୬	୩୧	୨୩୦
୪	୮	୪୦	୩୨୪
୫	୬	୩୧	୩୭୬
୬	୧୩	୧୪୨	୪୫୪
୭	୧୦	୧୧୮	୨୮୬
୮	୫	୧୦	୨୯୩
୯	୫	୧୦	୩୧୩
୧୦	୫	୧୦	୩୫୦
୧୧	୫	୧୦	୩୧୩
୧୨	୫	୫	୩୦୪
୧୩	୪	୯	୧୮୮
୧୪	୨	୨	୧୩୯
୧୫	୨	୧୮	୨୩୦
୧୬	୨	୯	୧୦୩
୧୭	୧	୧	୩୦
୧୮	୪	୪	୨୮୩
୧୯	୭	୭୨	୪୫୩
୨୦	୯	୧୪୩	୯୫୮
ସମୁଦାୟ	**୧୧୧**	**୭୩୬**	**୫୯୮୭**

Not For Commercial Use

ଯ୍ଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯ୍ଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ କ୍ଷମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ।।
ବିସର୍ଗବିନ୍ଦୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୂନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି କ୍ଷମସ୍ୱ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।।

ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• www.archive.org • www.vedicheritage.gov.in • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • www.sanskritweb.net/samveda/ • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ୱେବ ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି 'ପୁସ୍ତକ' ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

ପ୍ରଥମ କାଣ୍ଡ

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

[ଅଥଃ ପ୍ରଥମଂ କାଣ୍ଡମ୍]

|| ଅଥ ପ୍ରଥମଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଅଥ ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ||

===

(୧|୧) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩), ଚତୁଷ୍ପଦା ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୪) |
ଦେବତା - ବାଚସ୍ପତି

===

ୟେ ତ୍ରିଷପ୍ତାଃ ପରିୟନ୍ତି ବିଶ୍ବା ରୂପାଣି ବିଭ୍ରତଃ |
ବାଚସ୍ପତିର୍ବଲା ତେଷାଂ ତନ୍ବୋ ଅଦ୍ୟ ଦଧାତୁ ମେ ||୧||

ପୁନରେହି ବଚସ୍ପତେ ଦେବେନ ମନସା ସହ |
ବସୋଷ୍ପତେ ନି ରମୟ ମୟ୍ୟେବାସ୍ତୁ ମୟି ଶ୍ରୁତମ୍ ||୨||

ଇହୈବାଭି ବି ତନୂଭେ ଆର୍ତ୍ନୀ ଇବ ଜ୍ୟୟା |
ବାଚସ୍ପତିର୍ନି ୟଚ୍ଛତୁ ମୟ୍ୟେବାସ୍ତୁ ମୟି ଶ୍ରୁତମ୍ ||୩||

ଉପହୂତୋ ବାଚସ୍ପତିରୁପାସ୍ମାନ୍-ବାଚସ୍ପତିର୍ହ୍ୱୟତାମ୍ |
ସଂ ଶ୍ରୁତେନ ଗମେମହି ମା ଶ୍ରୁତେନ ବି ରାଧିଷି ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୨) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨, ୪), ତ୍ରିପଦା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୪) **|**
ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ ପର୍ଜନ୍ୟ ଚ

==

ବିଦ୍ମା ଶରସ୍ୟ ପିତରଂ ପର୍ଜନ୍ୟଂ ଭୂରିଧାୟସମ୍ |
ବିଦ୍ମୋ ଷ୍ୱସ୍ୟ ମାତରଂ ପୃଥିବୀଂ ଭୂରିବର୍ପସମ୍ ||୧||

ଜ୍ୟାକେ ପରି ଣୋ ନମାଶ୍ମାନଂ ତନ୍ୱଂ କୃଧି |
ବୀଡୁର୍ବରୀୟୋଽରାତୀରପ ଦ୍ୱେଷାଂସ୍ୟା କୃଧି ||୨||

ବୃକ୍ଷଂ ଯଦ୍ଗାବଃ ପରିଷସ୍ୱଜାନା ଅନୁସ୍ଫୁରଂ ଶରଂ ଅର୍ଚନ୍ତ୍ୟୃଭୁମ୍ |
ଶରୁମସ୍ମଦ୍ୟାବୟ ଦିଦ୍ୟୁମିନ୍ଦ୍ର ||୩||

ଯଥା ଦ୍ୟାଂ ଚ ପୃଥିବୀଂ ଚାନ୍ତସ୍ତିଷ୍ଠତି ତେଜନମ୍ |
ଏବା ରୋଗଂ ଚାସ୍ରାବଂ ଚାନ୍ତସ୍ତିଷ୍ଠତୁ ମୁଞ୍ଜ ଇତ୍ ||୪||

==

(୧|୩) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତିଃ (୧-୫), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୬-୯) **|**
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତାଃ ସର୍ବା

==

ବିଦ୍ମା ଶରସ୍ୟ ପିତରଂ ପର୍ଜନ୍ୟଂ ଶତବୃଷ୍ଣ୍ୟମ୍ |
ତେନା ତେ ତନ୍ୱେ ଶଂ କରଂ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତେ ନିଷେଚନଂ ବହିଷ୍ଟେ ଅସ୍ତୁ ବାଲିତି ||୧||

ବିଦ୍ମା ଶରସ୍ୟ ପିତରଂ ମିତ୍ରଂ ଶତବୃଷ୍ଣ୍ୟମ୍ |
ତେନା ତେ ତନ୍ୱେ ଶଂ କରଂ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତେ ନିଷେଚନଂ ବହିଷ୍ଟେ ଅସ୍ତୁ ବାଲିତି ||୨||

ବିଦ୍ମା ଶରସ୍ୟ ପିତରଂ ବରୁଣଂ ଶତବୃଷ୍ଣ୍ୟମ୍ |
ତେନା ତେ ତନ୍ୱେ ଶଂ କରଂ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତେ ନିଷେଚନଂ ବହିଷ୍ଟେ ଅସ୍ତୁ ବାଲିତି ||୩||

ବିଦ୍ମା ଶରସ୍ୟ ପିତରଂ ଚନ୍ଦ୍ରଂ ଶତବୃଷ୍ଣ୍ୟମ୍ |
ତେନା ତେ ତନ୍ୱେ ଶଂ କରଂ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତେ ନିଷେଚନଂ ବହିଷ୍ଟେ ଅସ୍ତୁ ବାଲିତି ||୪||

ବିଦ୍ମା ଶରସ୍ୟ ପିତରଂ ସୂର୍ୟଂ ଶତବୃଷ୍ଣ୍ୟମ୍ |
ତେନା ତେ ତନ୍ୱେ ଶଂ କରଂ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତେ ନିଷେଚନଂ ବହିଷ୍ଟେ ଅସ୍ତୁ ବାଲିତି ||୫||

ୟଦାନ୍ତ୍ରେଷୁ ଗବୀନ୍ୟୋର୍ୟଦ୍ୱସ୍ତାବଧି ସଂଶ୍ରିତମ୍ |
ଏବା ତେ ମୂତ୍ରଂ ମୁଚ୍ୟତାଂ ବହିର୍ବାଲିତି ସର୍ବକମ୍ ||୬||

ପ୍ର ତେ ଭିନଦ୍ମି ମେହନଂ ବର୍ତ୍ରଂ ବେଶନ୍ତ୍ୟା ଇବ |
ଏବା ତେ ମୂତ୍ରଂ ମୁଚ୍ୟତାଂ ବହିର୍ବାଲିତି ସର୍ବକମ୍ ||୭||

ବିଷିତଂ ତେ ବସ୍ତିବିଲଂ ସମୁଦ୍ରସ୍ୟୋଦଧେରିବ |
ଏବା ତେ ମୂତ୍ରଂ ମୁଚ୍ୟତାଂ ବହିର୍ବାଲିତି ସର୍ବକମ୍ ||୮||

ୟଥେଷୁକା ପରାପତଦବସୃଷ୍ଟାଧି ଧନ୍ୱନଃ |
ଏବା ତେ ମୂତ୍ରଂ ମୁଚ୍ୟତାଂ ବହିର୍ବାଲିତି ସର୍ବକମ୍ ||୯||

===

(୧|୪) ଋଷିଃ - ସିନ୍ଧୁଦ୍ୱୀପ | ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୩), ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୪) |
ଦେବତା - ଅପାଂନପାତ୍ ସୋମ ଆପଶ୍ଚ

===

ଅମ୍ବୟୋ ୟନ୍ତ୍ୟଧ୍ୱଭିର୍ଜାମୟୋ ଅଧ୍ୱରୀୟତାମ୍ |
ପୃଞ୍ଚତୀର୍ମଧୁନା ପୟଃ ||୧||

Not For Commercial Use

ଅମୂର୍ଯ୍ୟା ଉପ ସୂର୍ଯ୍ୟେ ଯାଭିର୍ବା ସୂର୍ଯ୍ୟଃ ସହ |
ତା ନୋ ହିନ୍ୱନ୍ତ୍ୱଧ୍ୱରମ୍ ||୨||

ଅପୋ ଦେବୀରୁପ ହ୍ୱୟେ ଯତ୍ର ଗାବଃ ପିବନ୍ତି ନଃ |
ସିନ୍ଧୁଭ୍ୟଃ କର୍ତ୍ୱଂ ହବିଃ ||୩||

ଅପ୍ସ୍ୱ-ନ୍ତରମୃତମପ୍ସୁ ଭେଷଜମ୍ |
ଅପାମୁତ ପ୍ରଶସ୍ତିଭିରଶ୍ୱା ଭବଥ ବାଜିନୋ ଗାବୋ ଭବଥ ବାଜିନୀଃ ||୪||

==

(୧|୫) ଋଷିଃ - ସିନ୍ଧୁଦ୍ୱୀପ **|** ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ **|** ଦେବତା - ଅପାଂନପାତ୍ ସୋମ ଆପଶ୍ଚ

==

ଆପୋ ହି ଷ୍ଠା ମୟୋଭୁବସ୍ତା ନ ଊର୍ଜେ ଦଧାତନ |
ମହେ ରଣାୟ ଚକ୍ଷସେ ||୧||

ଯୋ ବଃ ଶିବତମୋ ରସସ୍ତସ୍ୟ ଭାଜୟତେହ ନଃ |
ଉଶତୀରିବ ମାତରଃ ||୨||

ତସ୍ମା ଅରଂ ଗମାମ ବୋ ଯସ୍ୟ କ୍ଷୟାୟ ଜିନ୍ୱଥ |
ଆପୋ ଜନୟଥା ଚ ନଃ ||୩||

ଇଶାନା ବାର୍ଯ୍ୟାଣାଂ କ୍ଷୟନ୍ତୀଶ୍ଚର୍ଷଣୀନାମ୍ |
ଅପୋ ଯାଚାମି ଭେଷଜମ୍ ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୬) ଋଷିଃ - ସିନ୍ଧୁଦ୍ୱୀପ, ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୩), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୪) **|**
ଦେବତା - ଅପାଂନପାତ୍ ସୋମ ଆପଶ୍ଚ

==

ଶଂ ନୋ ଦେବୀରଭିଷ୍ଟୟ ଆପୋ ଭବନ୍ତୁ ପୀତୟେ |
ଶଂ ୟୋରଭି ସ୍ରବନ୍ତୁ ନଃ ||୧||

ଅପ୍ସୁ ମେ ସୋମୋ ଅବ୍ରବୀଦନ୍ତର୍ବିଶ୍ୱାନି ଭେଷଜା |
ଅଗ୍ନିଂ ଚ ବିଶ୍ୱଶଂଭୁବମ୍ ||୨||

ଆପଃ ପୃଣୀତ ଭେଷଜଂ ବରୂଥଂ ତନ୍ୱେ ମମ |
ଜ୍ୟୋକ୍ଚ ସୂର୍ୟ୍ୟଂ ଦୃଶେ ||୩||

ଶଂ ନ ଆପୋ ଧନ୍ୱନ୍ୟାଃ ଶମୁ ସନ୍ତ୍ୱନୂପ୍ୟାଃ |
ଶଂ ନଃ ଖନିତ୍ରିମା ଆପଃ ଶମୁ ୟାଃ କୁମ୍ଭ ଆଭୃତାଃ |
ଶିବା ନଃ ସନ୍ତୁ ବାର୍ଷିକୀଃ ||୪||

|| ଇତି ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଅଥ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୧|୭) ଋଷିଃ - ଚାତନ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪, ୬-୭), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୫) **|**
ଦେବତା - ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧସ୍ୟ ଅଗ୍ନିଃ (୧-୨, ୩, ୪-୭), ଉତ୍ତରାର୍ଧସ୍ୟ ଚାଗ୍ନିନ୍ଦ୍ରୌ (୩)

==

ସ୍ତୁବାନମଗ୍ନ ଆ ବହ ୟାତୁଧାନଂ କିମୀଦିନମ୍ |
ତ୍ୱଂ ହି ଦେବ ବନ୍ଦିତୋ ହନ୍ତା ଦସ୍ୟୋର୍ବଭୂବିଥ ||୧||

Not For Commercial Use

ଆଜ୍ୟସ୍ୟ ପରମେଷ୍ଠିନ୍-ଜାତବେଦସ୍ତନୂବଶିନ୍ |
ଅଗ୍ନେ ତୌଲସ୍ୟ ପ୍ରାଶାନ ଯାତୁଧାନାନ୍ବି ଲାପୟ ||୨||

ବି ଲପନ୍ତୁ ଯାତୁଧାନା ଅତ୍ତ୍ରିଣୋ ୟେ କିମୀଦିନଃ |
ଅଥେଦମଗ୍ନେ ନୋ ହବିରିନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ପ୍ରତି ହର୍ୟ୍ୟତମ୍ ||୩||

ଅଗ୍ନିଃ ପୂର୍ବ ଆ ରଭତାଂ ପ୍ରେନ୍ଦ୍ରୋ ନୁଦତୁ ବାହୁମାନ୍ |
ବ୍ରବୀତୁ ସର୍ବୋ ଯାତୁମାନୟମସ୍ମୀତ୍ୟେତ୍ୟ ||୪||

ପଶ୍ୟାମ ତେ ବୀର୍ୟ୍ୟଂ ଜାତବେଦଃ ପ୍ର ଣୋ ବ୍ରୂହି ଯାତୁଧାନାନ୍ନୃଚକ୍ଷଃ |
ତ୍ୱୟା ସର୍ବେ ପରିତପ୍ତାଃ ପୁରସ୍ତାତ୍ତ ଆ ୟନ୍ତୁ ପ୍ରବ୍ରୁବାଣା ଉପେଦମ୍ ||୫||

ଆ ରଭସ୍ୱ ଜାତବେଦୋଽସ୍ମାକାର୍ଥାୟ ଜଜ୍ଞିଷେ |
ଦୂତୋ ନୋ ଅଗ୍ନେ ଭୂତ୍ୱା ଯାତୁଧାନାନ୍ବି ଲାପୟ ||୬||

ତ୍ୱମଗ୍ନେ ଯାତୁଧାନାନୁପବଦ୍ଧାଁ ଇହା ବହ |
ଅଥୈଷାମିନ୍ଦ୍ରୋ ବଜ୍ରେଣାପି ଶୀର୍ଷାଣି ବୃଶ୍ଚତୁ ||୭||

==

(୧|୮) ଋଷିଃ - ଚାତନ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪) |
ଦେବତା - ବୃହସ୍ପତିରଗ୍ନିଷୋମୌ ଚ (୧-୨), ଅଗ୍ନି (୩-୪)

==

ଇଦଂ ହବିର୍ୟାତୁଧାନାନ୍ନାଦୀ ଫେନମିବ ଆ ବହତ୍ |
ୟ ଇଦଂ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁମାନକରିହ ସ ସ୍ତୁବତାଂ ଜନଃ ||୧||

ଅୟଂ ସ୍ତୁବାନ ଆଗମଦିମଂ ସ୍ମ ପ୍ରତି ହର୍ୟ୍ୟତ |
ବୃହସ୍ପତେ ବଶେ ଲବ୍ଧ୍ୱାଗ୍ନୀଷୋମା ବି ବିଧ୍ୟତମ୍ ||୨||

ଯାତୁଧାନସ୍ୟ ସୋମପ ଜହି ପ୍ରଜାଂ ନୟସ୍ୱ ଚ |
ନି ସ୍ତୁବାନସ୍ୟ ପାତୟ ପରମକ୍ଷ୍ୟୁତାବରମ୍ ||୩||

ଯତ୍ରୈଷାମଗ୍ନେ ଜନିମାନି ବେତ୍ଥ ଗୁହା ସତାମତ୍ତ୍ରିଣାଂ ଜାତବେଦଃ |
ତାଂସ୍ତ୍ୱଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ବାବୃଧାନୋ ଜହ୍ୟେଷାଂ ଶତତର୍ହମଗ୍ନେ ||୪||

==

(୧|୯) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪) |
ଦେବତା - ଅଗ୍ନିପୁରୋଗମା ଯସ୍ୟାଦୟୋ ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତାଃ (୧-୨), ଅଗ୍ନି (୩-୪)

==

ଅସ୍ମିନ୍-ବସୁ ବସବୋ ଧାରୟନ୍ତ୍ୱିନ୍ଦ୍ରଃ ପୂଷା ବରୁଣୋ ମିତ୍ରୋ ଅଗ୍ନିଃ |
ଇମମାଦିତ୍ୟା ଉତ ବିଶ୍ୱେ ଚ ଦେବା ଉତ୍ତରସ୍ମିନ୍-ଜ୍ୟୋତିଷି ଧାରୟନ୍ତୁ ||୧||

ଅସ୍ୟ ଦେବାଃ ପ୍ରଦିଶି ଜ୍ୟୋତିରସ୍ତୁ ସୂର୍ୟୋ ଅଗ୍ନିରୁତ ବା ହିରଣ୍ୟମ୍ |
ସପତ୍ନା ଅସ୍ମଦଧରେ ଭବନ୍ତୂତ୍ତମଂ ନାକମଧି ରୋହୟେମମ୍ ||୨||

ୟେନେନ୍ଦ୍ରାୟ ସମଭରଃ ପୟାଂସ୍ୟୁତ୍ତମେନ ବ୍ରହ୍ମଣା ଜାତବେଦଃ |
ତେନ ତ୍ୱମଗ୍ନ ଇହ ବର୍ଧୟେମଂ ସଜାତାନାଂ ଶ୍ରୈଷ୍ଠ୍ୟ ଆ ଧେହ୍ୟେନମ୍ ||୩||

ଐଷାଂ ଯଜ୍ଞମୁତ ବର୍ଚୋ ଦଦେଽହଂ ରାୟସ୍ପୋଷମୁତ ଚିତ୍ତାନ୍ୟଗ୍ନେ |
ସପତ୍ନା ଅସ୍ମଦଧରେ ଭବନ୍ତୂତ୍ତମଂ ନାକମଧି ରୋହୟେମମ୍ ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୧୦) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), କକୁଭ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) **|** ଦେବତା - ସୁରଃ (୧), ବରୁଣ (୨-୪)

==

ଅୟଂ ଦେବାନାମସୁରୋ ବି ରାଜତି ବଶା ହି ସତ୍ୟା ବରୁଣସ୍ୟ ରାଜ୍ଞଃ |
ତତସ୍ପରି ବ୍ରହ୍ମଣା ଶାଶଦାନ ଉଗ୍ରସ୍ୟ ମନ୍ୟୋରୁଦିମଂ ନୟାମି ||୧||

ନମସ୍ତେ ରଜନ୍-ବରୁଣାସ୍ତୁ ମନ୍ୟବେ ବିଶ୍ୱଂ ହ୍ୟୁଗ୍ର ନିଚିକେଷି ଦ୍ରୁଗ୍ଧମ୍ |
ସହସ୍ରମନ୍ୟାନ୍ପ୍ର ସୁବାମି ସାକଂ ଶତଂ ଜୀବାତି ଶରଦସ୍ତବାୟମ୍ ||୨||

ୟଦୁବକ୍ଥାନୃତଂ ଜିହ୍ୱୟା ବୃଜିନଂ ବହୁ |
ରାଜ୍ଞସ୍ତ୍ୱା ସତ୍ୟଧର୍ମଣୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣାଦହମ୍ ||୩||

ମୁଞ୍ଚାମି ତ୍ୱା ବୈଶ୍ୱାନରାଦର୍ଣ୍ଣବାନ୍-ମହତସ୍ପରି |
ସଜାତାନୁଗ୍ରେହା ବଦ ବ୍ରହ୍ମ ଚାପ ଚିକୀହି ନଃ ||୪||

==

(୧|୧୧) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ପଙ୍କ୍ତି (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨), କକୁପ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୪-୬) **|** ଦେବତା - ପୂଷାଦୟୋ (୧-୬)

==

ବଷଟ୍-ତେ ପୂଷନ୍ନସ୍ମିନ୍ତ୍ସୂତାବର୍ୟମା ହୋତା କୃଣୋତୁ ବେଧାଃ |
ସିସ୍ରତାଂ ନାର୍ୟୃତପ୍ରଜାତା ବି ପର୍ବାଣି ଜିହତାଂ ସୂତବା ଉ ||୧||

ଚତସ୍ରୋ ଦିବଃ ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରୋ ଭୂମ୍ୟା ଉତ |
ଦେବା ଗର୍ଭଂ ସମୈରୟନ୍ତଂ ବ୍ୟୂର୍ଣ୍ଣୁବନ୍ତୁ ସୂତବେ ||୨||

ସୂଷା ବ୍ୟୂର୍ଣ୍ଣୋତୁ ବି ୟୋନିଂ ହାପୟାମସି |
ଶ୍ରଥୟା ସୂଷଣେ ତ୍ୱମବ ତ୍ୱଂ ବିଷ୍କଲେ ସୃଜ ||୩||

Not For Commercial Use

ନେବ ମାଂସେ ନ ପୀବସି ନେବ ମଜ୍ଜସ୍ୱାହତମ୍ |
ଅବୈତୁ ପୃଶ୍ନି ଶେବଲଂ ଶୁନେ ଜରାୟ୍ୱତ୍ତବେଽବ ଜରାୟୁ ପଦ୍ୟତାମ୍ ||୪||

ବି ତେ ଭିନଦ୍ମି ମେହନଂ ବି ୟୋନିଂ ବି ଗବୀନିକେ |
ବି ମାତରଂ ଚ ପୁତ୍ରଂ ଚ ବି କୁମାରଂ ଜରାୟୁଣାବ ଜରାୟୁ ପଦ୍ୟତାମ୍ ||୫||

ୟଥା ବାତୋ ୟଥା ମନୋ ୟଥା ପତନ୍ତି ପକ୍ଷିଣଃ |
ଏବା ତ୍ୱଂ ଦଶମାସ୍ୟ ସାକଂ ଜରାୟୁଣା ପତାବ ଜରାୟୁ ପଦ୍ୟତାମ୍ ||୬||

|| ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଅଥ ତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୧|୧୨) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) |
ଦେବତା - ୟକ୍ଷ୍ମନାଶନରୂପୋଽର୍ଥୋ (୧-୪)

==

ଜରାୟୁଜଃ ପ୍ରଥମ ଉସ୍ରିୟୋ ବୃଷା ବାତାଭ୍ରଜା ସ୍ତନୟନ୍ନେତି ବୃଷ୍ଟ୍ୟା |
ସ ନୋ ମୃଡାତି ତନ୍ୱ ଋଜୁଗୋ ରୁଜନ୍ୟ ଏକମୋଜସ୍ତ୍ରେଧା ବିଚକ୍ରମେ ||୧||

ଅଙ୍ଗେଅଙ୍ଗେ ଶୋଚିଷା ଶିଶ୍ରିୟାଣଂ ନମସ୍ୟନ୍ତସ୍ତ୍ୱା ହବିଷା ବିଧେମ |
ଅଙ୍କାନ୍ତ୍ସମଙ୍କାନ୍ହବିଷା ବିଧେମ ୟୋ ଅଗ୍ରଭୀତ୍ପର୍ବାସ୍ୟା ଗ୍ରଭୀତା ||୨||

ମୁଞ୍ଚ ଶୀର୍ଷକ୍ତ୍ୟା ଉତ କାସ ଏନଂ ପରୁଷ୍ପରୁରାବିବେଶା ୟୋ ଅସ୍ୟ |
ୟୋ ଅଭ୍ରଜା ବାତଜା ୟଶ୍ଚ ଶୁଷ୍ମୋ ବନସ୍ପତୀନ୍ତ୍ସଚତାଂ ପର୍ବତାଂଶ୍ଚ ||୩||

ଶଂ ମେ ପରସ୍ମୈ ଗାତ୍ରାୟ ଶମସ୍ତ୍ୱବରାୟ ମେ |
ଶଂ ମେ ଚତୁର୍ଭ୍ୟୋ ଅଙ୍ଗେଭ୍ୟଃ ଶମସ୍ତୁ ତନ୍ୱେ ମମ ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୧୩) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୩), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ପରା ବୃହତୀଗର୍ଭା ପଙ୍କ୍ତି (୪) | ଦେବତା - ବିଦ୍ୟୁତ୍ (୧-୪)

==

ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ବିଦ୍ୟୁତେ ନମସ୍ତେ ସ୍ତନୟିତ୍ନବେ |
ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତ୍ୱଶ୍ମନେ ୟେନା ଦୂଡାଶେ ଅସ୍ୟସି ||୧||

ନମସ୍ତେ ପ୍ରବତୋ ନପାଦ୍ୟତସ୍ତପଃ ସମୂହସି |
ମୃଡୟା ନସ୍ତନୂଭ୍ୟୋ ମୟସ୍ତୋକେଭ୍ୟସ୍କୃଧି ||୨||

ପ୍ରବତୋ ନପାନ୍ନମ ଏବାସ୍ତୁ ତୁଭ୍ୟଂ ନମସ୍ତେ ହେତୟେ ତପୁଷେ ଚ କୃଣ୍ମଃ |
ବିଦ୍ମ ତେ ଧାମ ପରମଂ ଗୁହା ୟସ୍ସମୁଦ୍ରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତାସି ନାଭିଃ ||୩||

ୟାଂ ତ୍ୱା ଦେବା ଅସୃଜନ୍ତ ବିଶ୍ୱ ଇଷୁଂ କୃଣ୍ୱାନା ଅସନାୟ ଧୃଷ୍ଣୁମ୍ |
ସା ନୋ ମୃଡ ବିଦଥେ ଗୃଣାନା ତସ୍ୟୈ ତେ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ଦେବି ||୪||

==

(୧|୧୪) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - କକୁପ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨, ୪), ଚତୁଷ୍ପଦ ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) | ଦେବତା - ବରୁଣୋ ୟମୋ ବା (୧-୪)

==

ଭଗମସ୍ୟା ବର୍ଚ ଆଦିଷ୍ୟଧି ବୃକ୍ଷାଦିବ ସ୍ରଜମ୍ |
ମହାବୁଧ୍ନ ଇବ ପର୍ବତୋ ଜ୍ୟୋକ୍ପିତୃଷ୍ୱାସ୍ତାମ୍ ||୧||

ଏଷା ତେ ରାଜନ୍-କନ୍ୟା ବଧୂର୍ନି ଧୂୟତାମ୍ୟମ |
ସା ମାତୁର୍ବଧ୍ୟତାଂ ଗୃହେଽଥୋ ଭ୍ରାତୁରଥୋ ପିତୁଃ ||୨||

Not For Commercial Use

ଏଷା ତେ କୁଲପା ରାଜନ୍ତାମୁ ତେ ପରି ଦଦ୍ମସି |
ଜ୍ୟୋକ୍‌ପିତୃଷ୍ୱାସାତା ଆ ଶୀର୍ଷ୍ଣଃ ଶମୋପ୍ୟାତ୍ ||୩||

ଅସିତସ୍ୟ ତେ ବ୍ରହ୍ମଣା କଶ୍ୟପସ୍ୟ ଗୟସ୍ୟ ଚ |
ଅନ୍ତଃକୋଶମିବ ଜାମୟୋଽପି ନହ୍ୟାମି ତେ ଭଗମ୍ ||୪ ||

==

(୧|୧୫) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଭୁରିକ୍ ବୃହତୀ (୧), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୨), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩-୪) **|**
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୪)

==

ସଂ ସଂ ସ୍ରବନ୍ତୁ ସିନ୍ଧବଃ ସଂ ବାତାଃ ସଂ ପତତ୍ରିଣଃ |
ଇମଂ ୟଜ୍ଞଂ ପ୍ରଦିବୋ ମେ ଜୁଷନ୍ତାଂ ସଂସ୍ରାବ୍ୟେଣ ହବିଷା ଜୁହୋମି ||୧||

ଇହୈବ ହବମା ୟାତ ମ ଇହ ସଂସ୍ରାବଣା ଉତେମଂ ବର୍ଧୟତା ଗିରଃ |
ଇହୈତୁ ସର୍ବୋ ୟଃ ପଶୁରସ୍ମିନ୍ତିଷ୍ଠତୁ ୟା ରୟିଃ ||୨||

ୟେ ନଦୀନାଂ ସଂସ୍ରବନ୍ତ୍ୟୁତ୍ସାସଃ ସଦମକ୍ଷିତାଃ |
ତେଭିର୍ମେ ସର୍ବୈଃ ସଂସ୍ରାବୈର୍ଧନଂ ସଂ ସ୍ରାବୟାମସି ||୩||

ୟେ ସର୍ପିଷଃ ସଂସ୍ରବନ୍ତି କ୍ଷୀରସ୍ୟ ଚୋଦକସ୍ୟ ଚ |
ତେଭିର୍ମେ ସର୍ବୈଃ ସଂସ୍ରାବୈର୍ଧନଂ ସଂ ସ୍ରାବୟାମସି ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୧୬) ଋଷିଃ - ଚାତନ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩), କକୁପ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) **|**
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ଅଗ୍ନୀନ୍ଦ୍ରବରୁଣା (୧-୪)

==

ୟେଽମାବାସ୍ୟାଂ ରାତ୍ରିମୁଦସ୍ଥୁର୍ବ୍ରାଜମତ୍ତ୍ରିଣଃ |
ଅଗ୍ନିସ୍ତୁରୀୟୋ ୟାତୁହା ସୋ ଅସ୍ମଭ୍ୟମଧି ବ୍ରବତ୍||୧||

ସୀସାୟାଧ୍ୟାହ ବରୁଣଃ ସୀସାୟାଗ୍ନିରୁପାବତି |
ସୀସଂ ମ ଇନ୍ଦ୍ରଃ ପ୍ରାୟଚ୍ଛତ୍ତଦଙ୍ଗ ୟାତୁଚାତନମ୍ ||୨||

ଇଦଂ ବିଷ୍କନ୍ଧଂ ସହତ ଇଦଂ ବାଧତେ ଅତ୍ତ୍ରିଣଃ |
ଅନେନ ବିଶ୍ୱା ସସହେ ୟା ଜାତାନି ପିଶାଚ୍ୟାଃ ||୩||

ୟଦି ନୋ ଗାଂ ହଂସି ୟଦ୍ୟଶ୍ୱଂ ୟଦି ପୂରୁଷମ୍ |
ତଂ ତ୍ୱା ସୀସେନ ବିଧ୍ୟାମୋ ୟଥା ନୋଽସୋ ଅବୀରହା ||୪||

|| ଇତି ତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ || || ଇତି ପ୍ରଥମଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଅଥ ଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ ||
|| ଅଥ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

==

(୧|୧୭) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩), ତ୍ରିପଦାର୍ଷୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୪) **|**
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ଲୋହିତବାସସୋ ୟୋଷିତୋ (୧-୪)

==

ଅମୂର୍ୟା ୟନ୍ତି ୟୋଷିତୋ ହିରା ଲୋହିତବାସସଃ |
ଅଭ୍ରାତର ଇବ ଜାମୟସ୍ତିଷ୍ଠନ୍ତୁ ହତବର୍ଚସଃ ||୧||

Not For Commercial Use

ତିଷ୍ଠାବରେ ତିଷ୍ଠ ପର ଉତ ତ୍ୱଂ ତିଷ୍ଠ ମଧ୍ୟମେ |
କନିଷ୍ଠିକା ଚ ତିଷ୍ଠତି ତିଷ୍ଠାଦିଦ୍ଧମନିର୍ମହୀ ||୨||

ଶତସ୍ୟ ଧମନୀନାଂ ସହସ୍ରସ୍ୟ ହିରାଣାମ୍ |
ଅସ୍ଥୁରିନ୍ମଧ୍ୟମା ଇମାଃ ସାକମନ୍ତା ଅରଂସତ ||୩||

ପରି ବଃ ସିକତାବତୀ ଧନୂର୍ବୃହତ୍ୟକ୍ରମୀତ୍ |
ତିଷ୍ଠତେଲୟତା ସୁ କମ୍ ||୪||

==

(୧|୧୮) ଋଷିଃ - ଦ୍ରବିଣୋଦା | ଛନ୍ଦ - ଉପରିଷ୍ଟା ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୧), ନିଚୃତ୍ ଜଗତୀ (୨), ବିରାଟ୍ ଅସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) | ଦେବତା - ବିନାୟକ (୧-୪)

==

ନିର୍ଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟଂ ଲଲାମ୍ୟଂ ନିରରାତିଂ ସୁବାମସି |
ଅଥ ୟା ଭଦ୍ରା ତାନି ନଃ ପ୍ରଜାୟା ଅରାତିଂ ନୟାମସି ||୧||

ନିରରଣିଂ ସବିତା ସାବିଷକ୍ପଦୋର୍ନିର୍ହସ୍ତୟୋର୍ବରୁଣୋ ମିତ୍ରୋ ଅର୍ଯ୍ୟମା |
ନିରସ୍ମଭ୍ୟମନୁମତୀ ରରାଣା ପ୍ରେମାଂ ଦେବା ଅସାବିଷୁଃ ସୌଭଗାୟ ||୨||

ୟତ୍ତ ଆତ୍ମନି ତନ୍ୱାଂ ଘୋରମସ୍ତି ୟଦ୍ୱା କେଶେଷୁ ପ୍ରତିଚକ୍ଷଣେ ବା |
ସର୍ବଂ ତଦ୍ୱାଚାପ ହନ୍ମୋ ବୟଂ ଦେବସ୍ତ୍ୱା ସବିତା ସୂଦୟତୁ ||୩||

ରିଶ୍ୟପଦୀଂ ବୃଷଦତୀଂ ଗୋଷେଧାଂ ବିଧମାମୁତ |
ବିଲୀଢ୍ୟଂ ଲଲାମ୍ୟଂ ତା ଅସ୍ମନ୍ନାଶୟାମସି ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୧୯) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୪), ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୨), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୩) **|**
ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧), ମନୁଷ୍ୟେଷବଃ (୨), ରୁଦ୍ରଃ (୩), ବିଶ୍ୱେଦେବା (୪)

==

ମା ନୋ ବିଦନ୍ୱିବ୍ୟାଧିନୋ ମୋ ଅଭିବ୍ୟାଧିନୋ ବିଦନ୍ |
ଆରାଚ୍ଛରବ୍ୟା ଅସ୍ମଦ୍ୱିଷୂଚୀରିନ୍ଦ୍ର ପାତୟ ||୧||

ବିଷ୍ୱଞ୍ଚୋ ଅସ୍ମଚ୍ଛରବଃ ପତନ୍ତୁ ୟେ ଅସ୍ତା ୟେ ଚାସ୍ୟାଃ |
ଦୈବୀର୍ମନୁଷ୍ୟେସବୋ ମମାମିତ୍ରାନ୍ୱି ବିଧ୍ୟତ ||୨||

ୟୋ ନଃ ସ୍ୱୋ ୟୋ ଅରଣଃ ସଜାତ ଉତ ନିଷ୍ଟ୍ୟୋ ୟୋ ଅସ୍ମାଁ ଅଭିଦାସତି |
ରୁଦ୍ରଃ ଶରବ୍ୟୟୈତାନ୍ମମାମିତ୍ରାନ୍ୱି ବିଧ୍ୟତୁ ||୩||

ୟଃ ସପତ୍ନୋ ୟୋଽସପତ୍ନୋ ୟଶ୍ଚ ଦ୍ୱିଷନ୍-ଛପାତି ନଃ |
ଦେବାସ୍ତଂ ସର୍ବେ ଧୂର୍ବନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ବର୍ମ ମମାନ୍ତରମ୍ ||୪||

==

(୧|୨୦) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୪) **|**
ଦେବତା - ସୋମ ମରୁତ ଚ (୧), ମିତ୍ରାବରୁଣୌ (୨), ବରୁଣଃ (୩), ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୪)

==

ଅଦାରସୃଦ୍-ଭବତୁ ଦେବ ସୋମାସ୍ମିନ୍ୟଜ୍ଞେ ମରୁତୋ ମୃଡତା ନଃ |
ମା ନୋ ବିଦଦଭିଭା ମୋ ଅଶସ୍ତିର୍ମା ନୋ ବିଦଦ୍ୱୃଜିନା ଦ୍ୱେଷ୍ୟା ୟା ||୧||

ୟୋ ଅଦ୍ୟ ସେନ୍ୟୋ ବଧୋଽଘାୟୂନାମୁଦୀରତେ |
ୟୁବଂ ତଂ ମିତ୍ରାବରୁଣାବସ୍ମଦ୍ୟାବୟତଂ ପରି ||୨||

Not For Commercial Use

ଇତଶ୍ଚ ଯଦମୁତଶ୍ଚ ଯଦ୍ଵଧଂ ବରୁଣ ଯାବୟ |
ବି ମହଚ୍ଛର୍ମ ଯଚ୍ଛ ବରୀୟୋ ଯାବୟା ବଧମ୍ ||୩||

ଶାସ ଇତ୍ଥା ମହାଁ ଅସ୍ୟମିତ୍ରସାହୋ ଅସ୍ତୃତଃ |
ନ ଯସ୍ୟ ହନ୍ୟତେ ସଖା ନ ଜୀୟତେ କଦା ଚନ ||୪||

==

(୧|୨୧) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪) **|** ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧-୪)

==

ସ୍ଵସ୍ତିଦା ବିଶାଂ ପତିର୍ବୃତ୍ରହା ବିମୃଧୋ ବଶୀ |
ବୃଷେନ୍ଦ୍ରଃ ପୁର ଏତୁ ନଃ ସୋମପା ଅଭୟଂକରଃ ||୧||

ବି ନ ଇନ୍ଦ୍ର ମୃଧୋ ଜହି ନୀଚା ଯଚ୍ଛ ପୃତନ୍ୟତଃ |
ଅଧମଂ ଗମୟା ତମୋ ଯୋ ଅସ୍ମାଁ ଅଭିଦାସତି ||୨||

ବି ରକ୍ଷୋ ବି ମୃଧୋ ଜହି ବି ବୃତ୍ରସ୍ୟ ହନୂ ରୁଜ |
ବି ମନ୍ୟୁମିନ୍ଦ୍ର ବୃତ୍ରହନ୍ନମିତ୍ରସ୍ୟାଭିଦାସତଃ ||୩||

ଅପେନ୍ଦ୍ର ଦ୍ଵିଷତୋ ମନୋଽପ ଜିଜ୍ୟାସତୋ ବଧମ୍ |
ବି ମହଚ୍ଛର୍ମ ଯଚ୍ଛ ବରୀୟୋ ଯାବୟା ବଧମ୍ ||୪||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଅଥ ପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୧|୨୨) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪) | ଦେବତା - ସୂର୍ଯୋ ହରିମା ହୃଦ୍ରୋଗଶ୍ଚ (୧-୪)

==

ଅନୁ ସୂର୍ଯମୁଦୟତାଂ ହୃଦ୍ୟୋତୋ ହରିମା ଚ ତେ |
ଗୋ ରୋହିତସ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣେନ ତେନ ତ୍ଵା ପରି ଦଧ୍ମସି ||୧||

Not For Commercial Use

ପରି ତ୍ୱା ରୋହିତୈର୍ବର୍ଣ୍ଣୈର୍ଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟ ଦଧ୍ମସି ।
ଯଥାୟମରପା ଅସଦଥୋ ଅହରିତୋ ଭୁବତ୍ ।।୨।।

ୟା ରୋହିଣୀର୍ଦେବତ୍ୟା ଗାବୋ ୟା ଉତ ରୋହିଣୀଃ ।
ରୂପଂରୂପଂ ବୟୋବୟସ୍ତାଭିଷ୍ଟ୍ୱା ପରି ଦଧ୍ମସି ।।୩।।

ଶୁକେଷୁ ତେ ହରିମାଣଂ ରୋପଣାକାସୁ ଦଧ୍ମସି ।
ଅଥୋ ହାରିଦ୍ରବେଷୁ ତେ ହରିମାଣଂ ନି ଦଧ୍ମସି ।।୪।।

==

(୧|୨୩) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪) **|** ଦେବତା - ଅସିକ୍ନୀବନସ୍ପତି (୧-୪)

==

ନକ୍ତଂଜାତାସ୍ୟୋଷଧେ ରାମେ କୃଷ୍ଣେ ଅସିକ୍ନି ଚ ।
ଇଦଂ ରଜନି ରଜୟ କିଲାସଂ ପଲିତଂ ଚ ୟତ୍ ।।୧।।

କିଲାସଂ ଚ ପଲିତଂ ଚ ନିରିତୋ ନାଶୟା ପୃଷତ୍ ।
ଆ ତ୍ୱା ସ୍ୱୋ ବିଶତାଂ ବର୍ଣ୍ଣଃ ପରା ଶୁକ୍ଲାନି ପାତୟ ।।୨।।

ଅସିତଂ ତେ ପ୍ରଲୟନମାସ୍ଥାନମସିତଂ ତବ ।
ଅସିକ୍ନୀ ଅସ୍ୟୋଷଧେ ନିରିତୋ ନାଶୟା ପୃଷତ୍ ।।୩।।

ଅସ୍ଥିଜସ୍ୟ କିଲାସସ୍ୟ ତନୂଜସ୍ୟ ଚ ୟତ୍ତ୍ୱଚି ।
ଦୂଷ୍ୟା କୃତସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣା ଲକ୍ଷ୍ମ ଶ୍ୱେତମନୀନଶମ୍ ।।୪।।

Not For Commercial Use

==

(୧|୨୪) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩-୪), ନିଚୃତ୍ ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୨) **|**
ଦେବତା - ଆସୁରୀବନସ୍ପତି (୧-୪)

==

ସୁପର୍ଣ୍ଣୋ ଜାତଃ ପ୍ରଥମସ୍ତସ୍ୟ ତ୍ୱଂ ପିତ୍ତମାସିଥ |
ତଦାସୁରୀ ୟୁଧା ଜିତା ରୂପଂ ଚକ୍ରେ ବନସ୍ପତୀନ୍ ||୧||

ଆସୁରୀ ଚକ୍ରେ ପ୍ରଥମେଦଂ କିଲାସଭେଷଜମିଦଂ କିଲାସନାଶନମ୍ |
ଅନୀନଶତ୍କିଲାସଂ ସରୂପାମକରତ୍ତ୍ୱଚମ୍ ||୨||

ସରୂପା ନାମ ତେ ମାତା ସରୂପୋ ନାମ ତେ ପିତା |
ସରୂପକୃତ୍ତ୍ୱମୋଷଧେ ସା ସରୂପମିଦଂ କୃଧି ||୩||

ଶ୍ୟାମା ସରୂପଂକରଣୀ ପୃଥିବ୍ୟା ଅଧ୍ୟୁଦ୍-ଭୃତା |
ଇଦମୂ ଷୁ ପ୍ର ସାଧୟ ପୁନା ରୂପାଣି କଲ୍ପୟ ||୪||

==

(୧|୨୫) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ବିରାଟ୍ ଗର୍ଭା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩),
ପୁରୋ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪) **|** ଦେବତା - ୟକ୍ଷ୍ମନାଶନାଗ୍ନି (୧-୪)

==

ୟଦଗ୍ନିରାପୋ ଅଦହତ୍-ପ୍ରବିଶ୍ୟ ୟତ୍ରାକୃଣ୍ୱନ୍-ଧର୍ମଧୃତୋ ନମାଂସି |
ତତ୍ର ତ ଆହୁଃ ପରମଂ ଜନିତ୍ରଂ ସ ନଃ ସଂବିଦ୍ୱାନ୍ପରି ବୃଙ୍-ଗ୍ଧି ତକ୍ମନ୍ ||୧||

ୟଦ୍ୟର୍ଚିର୍ୟଦି ବାସି ଶୋଚିଃ ଶକଲ୍ୟେଷି ୟଦି ବା ତେ ଜନିତ୍ରମ୍ |
ହ୍ରୂଡୁର୍ନାମାସି ହରିତସ୍ୟ ଦେବ ସ ନଃ ସଂବିଦ୍ୱାନ୍ପରି ବୃଙ୍-ଗ୍ଧି ତକ୍ମନ୍ ||୨||

ୟଦି ଶୋକୋ ୟଦି ବାଭିଶୋକୋ ୟଦି ବା ରାଜ୍ଞୋ ବରୁଣସ୍ୟାସି ପୁତ୍ରଃ |
ହ୍ରୂଡୁର୍ନାମାସି ହରିତସ୍ୟ ଦେବ ସ ନଃ ସଂବିଦ୍ୱାନ୍‌ପରି ବୃଙ୍‌-ଗ୍ଧି ତକ୍ମନ୍ ||୩||

ନମଃ ଶୀତାୟ ତକ୍ମନେ ନମୋ ରୂରାୟ ଶୋଚିଷେ କୃଣୋମି |
ୟୋ ଅନ୍ୟେଦ୍ୟୁରୁଭୟଦ୍ୟୁରଭ୍ୟେତି ତୃତୀୟକାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ତକ୍ମନେ ||୪||

==

(୧|୨୬) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ (୧, ୩), ଏକାବସାନା ତ୍ରିପଦା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଏକାବସାନା ପାଦନିଚୃତ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୪) **|** ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରାଦୟୋ ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୪)

==

ଆରେ଼ସାବସ୍ମଦସ୍ତୁ ହେତିର୍ଦେବାସୋ ଅସତ୍ |
ଆରେ ଅଶ୍ମା ୟମସ୍ୟଥ ||୧||

ସଖାସାବସ୍ମଭ୍ୟମସ୍ତୁ ରାତିଃ ସଖେନ୍ଦ୍ରୋ ଭଗଃ |
ସବିତା ଚିତ୍ରରାଧାଃ ||୨||

ୟୂୟମ୍ନଃ ପ୍ରବତୋ ନପାନ୍ମରୁତଃ ସୂର୍ୟତ୍ୱଚସଃ |
ଶର୍ମ ୟଚ୍ଛଥ ସପ୍ରଥାଃ ||୩||

ସୁଷୂଦତ ମୃଡତ ମୃଡୟା ନସ୍ତନୂଭ୍ୟୋ |
ମୟସ୍ତୋକେଭ୍ୟସ୍କୃଧି ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୨୭) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୪) **|**
ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ବା (୧-୪)

==

ଅମୂଃ ପାରେ ପୃଦାକ୍ୱସ୍ତ୍ରିଷପ୍ତା ନିର୍ଜରାୟବଃ |
ତାସାଂ ଜରାୟୁଭିର୍ବୟମକ୍ଷ୍ୟାବପି ବ୍ୟୟାମସ୍ୟଘାୟୋଃ ପରିପନ୍ଥିନଃ ||୧||

ବିଷୂଚ୍ୟେତୁ କୃନ୍ତତୀ ପିନାକମିବ ବିଭ୍ରତୀ |
ବିଷ୍ୱକ୍ପୁନର୍ଭୁବା ମନୋଽସମୃଦ୍ଧା ଅଘାୟବଃ ||୨||

ନ ବହବଃ ସମଶକନ୍ନାର୍ଭକା ଅଭି ଦାଧୃଷୁଃ |
ବେଣୋରଦ୍ଗା ଇବାଭିତୋଽସମୃଦ୍ଧା ଅଘାୟବଃ ||୩||

ପ୍ରେତଂ ପାଦୌ ପ୍ର ସ୍ଫୁରତଂ ବହତଂ ପୃଣତୋ ଗୃହାନ୍ |
ଇନ୍ଦ୍ରାଣ୍ୟେତୁ ପ୍ରଥମାଜୀତାମୁଷିତା ପୁରଃ ||୪||

==

(୧|୨୮) ଋଷିଃ - ଚାତନ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ବିରାଟ୍ ପଥ୍ୟାବୃହତୀ (୩), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୪)
| ଦେବତା - ପୂର୍ବାର୍ଧସ୍ୟ ଅଗ୍ନି (୧, ୨), ଉତ୍ତରାର୍ଧସ୍ୟ ଅଗ୍ନି, ଯାତୁଧାନ୍ୟ (୨, ୩-୪)

==

ଉପ ପ୍ରାଗାଦ୍ଦେବୋ ଅଗ୍ନୀ ରକ୍ଷୋହାମୀବଚାତନଃ |
ଦହନ୍ନପ ଦ୍ୱୟାବିନୋ ଯାତୁଧାନାନ୍-କିମୀଦିନଃ ||୧||

ପ୍ରତି ଦହ ଯାତୁଧାନାନ୍ପ୍ରତି ଦେବ କିମୀଦିନଃ |
ପ୍ରତୀଚୀଃ କୃଷ୍ଣବର୍ତନେ ସଂ ଦହ ଯାତୁଧାନ୍ୟଃ ||୨||

Not For Commercial Use

ୟା ଶଶାପ ଶପନେନ ୟାଘଂ ମୂରମାଦଧେ |
ୟା ରସସ୍ୟ ହରଣାୟ ଜାତମାରେଭେ ତୋକମତ୍ତୁ ସା ||୩||

ପୁତ୍ରମତ୍ତୁ ୟାତୁଧାନୀଃ ସ୍ୱସାରମୁତ ନପ୍ତ୍ୟମ୍ |
ଅଧା ମିଥୋ ବିକେଶ୍ୟୋ ବି ଘ୍ନତାଂ ୟାତୁଧାନ୍ୟୋ ବି ତୃହ୍ୟନ୍ତାମରାୟ୍ୟଃ ||୪||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଅଥ ଷଷ୍ଠୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୧|୨୯) ଋଷିଃ - ବସିଷ୍ଠ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୬) | ଦେବତା - ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତି (୧-୬)

==

ଅଭୀବର୍ତେନ ମଣିନା ୟେନେନ୍ଦ୍ରୋ ଅଭିବବୃଧେ |
ତେନାସ୍ମାନ୍-ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତେଽଭି ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ ବର୍ଧୟ ||୧||

ଅଭିବୃତ୍ୟ ସପତ୍ନାନଭି ୟା ନୋ ଅରାତୟଃ |
ଅଭି ପୃତନ୍ୟନ୍ତଂ ତିଷ୍ଠାଭି ୟୋ ନୋ ଦୁରସ୍ୟତି ||୨||

ଅଭି ତ୍ୱା ଦେବଃ ସବିତାଭି ଷୋମୋ ଅବୀବୃଧତ୍ |
ଅଭି ତ୍ୱା ବିଶ୍ୱା ଭୂତାନ୍ୟଭୀବର୍ତୋ ୟଥାସସି ||୩||

ଅଭୀବର୍ତୋ ଅଭିଭବଃ ସପତ୍ନକ୍ଷୟଣୋ ମଣିଃ |
ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ ମହ୍ୟଂ ବଧ୍ୟତାଂ ସପତ୍ନେଭ୍ୟଃ ପରାଭୁବେ ||୪||

ଉଦସୌ ସୂର୍ୟୋ ଅଗାଦୁଦିଦଂ ମାମକଂ ବଚଃ |
ୟଥାହଂ ଶତ୍ରୁହୋଽସାନ୍ୟସପତ୍ନଃ ସପତ୍ନହା ||୫||

Not For Commercial Use

ସପତ୍ନକ୍ଷୟଣୋ ବୃଷାଭିରାଷ୍ଟ୍ରୋ ବିଷାସହିଃ |
ୟଥାହମେଷାଂ ବୀରାଣାଂ ବିରାଜାନି ଜନସ୍ୟ ଚ ||୬||

==

(୧|୩୦) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨, ୪), ଶାକ୍ୱରଗର୍ଭା ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୩) | ଦେବତା - ବିଶ୍ୱେ ଦେବା (୧-୪)

==

ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ବସବୋ ରକ୍ଷତେମମୁତାଦିତ୍ୟା ଜାଗୃତ ୟୂୟମସ୍ମିନ୍ |
ମେମଂ ସନାଭିରୁତ ବାନ୍ୟନାଭିର୍ମେମଂ ପ୍ରାପତ୍ପୌରୁଷେୟୋ ବଧୋ ୟଃ ||୧||

ୟେ ବୋ ଦେବାଃ ପିତରୋ ୟେ ଚ ପୁତ୍ରାଃ ସଚେତସୋ ମେ ଶୃଣୁତେଦମୁକ୍ତମ୍ |
ସର୍ବେଭ୍ୟୋ ବଃ ପରି ଦଦାମ୍ୟେତଂ ସ୍ୱସ୍ତ୍ୟେନଂ ଜରସେ ବହାଥ ||୨||

ୟେ ଦେବା ଦିବି ଷ୍ଠ ୟେ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ୟେ ଅନ୍ତରିକ୍ଷ ଓଷଧୀଷୁ ପଶୁଷ୍ୱପ୍ସ୍ୱନ୍ତଃ |
ତେ କୃଣୁତ ଜରସମାୟୁରସ୍ମୈ ଶତମନ୍ୟାନ୍ପରି ବୃଣକ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୂନ୍ ||୩||

ୟେଷାଂ ପ୍ରୟାଜା ଉତ ବାନୁୟାଜା ହୁତଭାଗା ଅହୁତାଦଶ୍ଚ ଦେବାଃ |
ୟେଷାଂ ବଃ ପଞ୍ଚ ପ୍ରଦିଶୋ ବିଭକ୍ତାସ୍ତାନ୍ୱୋ ଅସ୍ମୈ ସତ୍ରସଦଃ କୃଣୋମି ||୪||

==

(୧|୩୧) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪) | ଦେବତା - ଆଶାପାଲା ବାସ୍ତୋଷ୍ପତୟ ଚ (୧-୪)

==

ଆଶାନାମାଶାପାଲେଭ୍ୟଶ୍ଚତୁର୍ଭ୍ୟୋ ଅମୃତେଭ୍ୟଃ |
ଇଦଂ ଭୂତସ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷେଭ୍ୟୋ ବିଧେମ ହବିଷା ବୟମ୍ ||୧||

Not For Commercial Use

ୟ ଆଶାନାମାଶାପାଲାଶ୍ଚତ୍ୱାର ସ୍ଥନ ଦେବାଃ |
ତେ ନୋ ନିରୃତ୍ୟାଃ ପାଶେଭ୍ୟୋ ମୁଞ୍ଚତାଂହସୋଅଂହସଃ ||୨||

ଅସ୍ରାମସ୍ତ୍ୱା ହବିଷା ୟଜାମ୍ୟଶ୍ଲୋଣସ୍ତ୍ୱା ଘୃତେନ ଜୁହୋମି |
ୟ ଆଶାନାମାଶାପାଲସ୍ତୁରୀୟୋ ଦେବଃ ସ ନଃ ସୁଭୂତମେହ ବକ୍ଷତ୍ ||୩||

ସ୍ୱସ୍ତି ମାତ୍ର ଉତ ପିତ୍ରେ ନୋ ଅସ୍ତୁ ସ୍ୱସ୍ତି ଗୋଭ୍ୟୋ ଜଗତେ ପୁରୁଷେଭ୍ୟଃ |
ବିଶ୍ୱଂ ସୁଭୂତମ୍ସୁବିଦତ୍ରଂ ନୋ ଅସ୍ତୁ ଜ୍ୟୋଗେବ ଦୃଶେମ ସୂର୍ୟ୍ୟମ୍ ||୪||

==

(୧|୩୨) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩-୪), କକୁଭ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨) **|**
ଦେବତା - ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ (୧-୪)

==

ଇଦଂ ଜନାସୋ ବିଦଥ ମହଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ବଦିଷ୍ୟତି |
ନ ତତ୍-ପୃଥିବ୍ୟାଂ ନୋ ଦିବି ୟେନ ପ୍ରାଣନ୍ତି ବୀରୁଧଃ ||୧||

ଅନ୍ତରିକ୍ଷ ଆସାଂ ସ୍ଥାମ ଶ୍ରାନ୍ତସଦାମିବ |
ଆସ୍ଥାନମସ୍ୟ ଭୂତସ୍ୟ ବିଦୁଷ୍ଟଦ୍ୱେଧସୋ ନ ବା ||୨||

ୟଦ୍ରୋଦସୀ ରେଜମାନେ ଭୂମିଶ୍ଚ ନିରତକ୍ଷତମ୍ |
ଆର୍ଦ୍ରଂ ତଦଦ୍ୟ ସର୍ବଦା ସମୁଦ୍ରସ୍ୟେବ ଶ୍ରୋତ୍ୟାଃ ||୩||

ବିଶ୍ୱମନ୍ୟାମଭୀବାର ତଦନ୍ୟସ୍ୟାମଧି ଶ୍ରିତମ୍ |
ଦିବେ ଚ ବିଶ୍ୱବେଦସେ ପୃଥିବ୍ୟୈ ଚାକରଂ ନମଃ ||୪||

Not For Commercial Use

==

(୧|୩୩) ଋଷିଃ - ଶନ୍ତାତିର **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪) **|** ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା ଆପୋ ବା (୧-୪)

==

ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣାଃ ଶୁଚୟଃ ପାବକା ୟାସୁ ଜାତଃ ସବିତା ୟାସ୍ୱଗ୍ନିଃ |
ୟା ଅଗ୍ନିଂ ଗର୍ଭଂ ଦଧିରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣାସ୍ତା ନ ଆପଃ ଶଂ ସ୍ୟୋନା ଭବନ୍ତୁ ||୧||

ୟାସାଂ ରାଜା ବରୁଣୋ ୟାତି ମଧ୍ୟେ ସତ୍ୟାନୃତେ ଅବପଶ୍ୟନ୍-ଜନାନାମ୍ |
ୟା ଅଗ୍ନିଂ ଗର୍ଭଂ ଦଧିରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣାସ୍ତା ନ ଆପଃ ଶଂ ସ୍ୟୋନା ଭବନ୍ତୁ ||୨||

ୟାସାଂ ଦେବା ଦିବି କୃଣ୍ୱନ୍ତି ଭକ୍ଷଂ ୟା ଅନ୍ତରିକ୍ଷେ ବହୁଧା ଭବନ୍ତି |
ୟା ଅଗ୍ନିଂ ଗର୍ଭଂ ଦଧିରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣାସ୍ତା ନ ଆପଃ ଶଂ ସ୍ୟୋନା ଭବନ୍ତୁ ||୩||

ଶିବେନ ମା ଚକ୍ଷୁଷା ପଶ୍ୟତାପଃ ଶିବୟା ତନ୍ୱୋପ ସ୍ପୃଶତ ତ୍ୱଚଂ ମେ |
ଘୃତଶ୍ଚୁତଃ ଶୁଚୟୋ ୟାଃ ପାବକାସ୍ତା ନ ଆପଃ ଶଂ ସ୍ୟୋନା ଭବନ୍ତୁ ||୪||

==

(୧|୩୪) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୫) **|** ଦେବତା - ମଧୁବନସ୍ପତି (୧-୫)

==

ଇୟଂ ବୀରୁନ୍ମଧୁଜାତା ମଧୁନା ତ୍ୱା ଖନାମସି |
ମଧୋରଧି ପ୍ରଜାତାସି ସା ନୋ ମଧୁମତସ୍କୃଧି ||୧||

ଜିହ୍ୱାୟା ଅଗ୍ରେ ମଧୁ ମେ ଜିହ୍ୱାମୂଲେ ମଧୂଲକମ୍ |
ମମେଦହ କ୍ରତାବସୋ ମମ ଚିତ୍ତମୁପାୟସି ||୨||

ମଧୁମନ୍ମେ ନିକ୍ରମଣଂ ମଧୁମନ୍ମେ ପରାୟଣମ୍ |
ବାଚା ବଦାମି ମଧୁମଦ୍-ଭୂୟାସଂ ମଧୁସଂଦୃଶଃ ||୩||

Not For Commercial Use

ମଧୋରସ୍ମି ମଧୁତରୋ ମଦୁଘାନ୍ମଧୁମତ୍ତରଃ |
ମାମିତ୍କିଲ ତ୍ୱଂ ବନାଃ ଶାଖାଂ ମଧୁମତୀମିବ ||୪||

ପରି ତ୍ୱା ପରିତତ୍ନୁନେକ୍ଷୁଣାଗାମବିଦ୍ୱିଷେ |
ଯଥା ମାଂ କମିନ୍ୟସୋ ଯଥା ମନ୍ନାପଗା ଅସଃ ||୫||

==

(୧|୩୫) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧-୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଗର୍ଭା, ଚତୁଷ୍ପଦା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪) **|**
ଦେବତା - ହିରଣ୍ୟମିନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ, ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ବା (୧-୪)

==

ଯଦାବଧ୍ନନ୍ଦାକ୍ଷାୟଣା ହିରଣ୍ୟଂ ଶତାନୀକାୟ ସୁମନସ୍ୟମାନାଃ |
ତତ୍ତେ ବଦ୍-ନାମ୍ୟାୟୁଷେ ବର୍ଚସେ ବଲାୟ ଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟ ଶତଶାରଦାୟ ||୧||

ନୈନଂ ରକ୍ଷାଂସି ନ ପିଶାଚାଃ ସହନ୍ତେ ଦେବାନାମୋଜଃ ପ୍ରଥମଜଂ ହ୍ୟେତତ୍ |
ଯୋ ବିଭର୍ତି ଦାକ୍ଷାୟଣଂ ହିରଣ୍ୟଂ ସ ଜୀବେଷୁ କୃଣୁତେ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ ||୨||

ଅପାଂ ତେଜୋ ଜ୍ୟୋତିରୋଜୋ ବଲଂ ଚ ବନସ୍ପତୀନାମୁତ ବୀର୍ଯାଣି |
ଇନ୍ଦ୍ର ଇବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣ୍ୟଧି ଧାରୟାମୋ ଅସ୍ମିନ୍ତଦ୍ଦକ୍ଷମାଣୋ ବିଭରଦ୍ଧିରଣ୍ୟମ୍ ||୩||

ସମାନାଂ ମାସାମୃତୁଭିଷ୍ଟ୍ୱା ବୟଂ ସଂବତ୍ସରସ୍ୟ ପୟସା ପିପର୍ମି |
ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ବିଶ୍ୱେ ଦେବାସ୍ତେଽନୁ ମନ୍ୟନ୍ତାମହୃଣୀୟମାନାଃ ||୪||

|| ଇତି ଷଷ୍ଠୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଇତି ପ୍ରଥମଂ କାଣ୍ଡଂ ସମାପ୍ତମ୍ ||

Not For Commercial Use